

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU CURRICULUM

PROGRAMA ȘCOLARĂ PENTRU CICLUL INFERIOR AL LICEULUI

ISTORIA ARTEI RELIGIOASE

(curriculum diferențiat)

CLASELE A IX-A – A X-A

Filiera vocațională

Profil teologic (cultul romano-catolic de limbă maghiară)

Aprobat prin ordinul ministrului

Nr. 26 / 05.01.2007

NOTA DE FUNDAMENTARE

privind elaborarea programelor școlare pentru clasele a IX-a și a X-a

Programele școlare pentru clasele a IX-a și a X-a, documente reglatoare componente ale curriculumului național au fost elaborate în conformitate cu:

- asumarea de către România a *Planului detaliat de lucru asupra obiectivelor sistemelor educaționale și de formare profesională din Europa*, ratificat de Consiliul European de la Barcelona, în 2002, și a *Declarației miniștrilor europeni ai educației și formării profesionale și a Comisiei Europene cu privire la consolidarea cooperării europene în formarea profesională – „Declarația de la Copenhaga”*, convenită la Copenhaga în 2002;
- obiectivele actuale ale reformei învățământului din România vizând finalitățile, curriculumul și structura învățământului obligatoriu stabilite în conformitate cu prevederile Legii învățământului nr. 84/1995, republicată, cu modificările și completările ulterioare și ale Legii nr. 268/2003 pentru modificarea Legii învățământului nr. 84/1995;
- nevoia de adaptare a curriculumului național la schimbările din structura învățământului preuniversitar: apartenența claselor a IX-a și a X-a deopotrivă la învățământul obligatoriu și la cel liceal;
- valorificarea experienței pozitive privind proiectarea curriculumului pentru învățământul liceal pornind de la competențe ca achiziții finale al învățării, prin care se asigură trecerea de la cunoaștere la acțiune în formarea elevilor;
- rolul și statutul disciplinelor școlare, stabilite în planurile cadru de învățământ aprobate prin ordinul ministrului educației, cercetării și tineretului nr. 5723/ 23.12.2003.

Structurarea noilor planuri cadru de învățământ pentru clasele a IX-a și a X-a pe componentele **trunchi comun** și **curriculum diferențiat** determină organizarea, la nivelul programei școlare, a ofertei educaționale centrale în competențe și conținuturi ale învățării prezentate distinct, pentru fiecare dintre aceste componente.

În aceste condiții, noile programe școlare pentru clasele a IX-a – a X-a au următoarea structură:

- **Notă de fundamentare**, elaborată în scopul prezentării relației dintre programele școlare pentru clasele a IX-a și a X-a și documentele de politică educațională și curriculară pe care acestea se fundamentează;
- **Notă de prezentare**, în care se detaliază rolul disciplinei de învățământ și statutul specific al acesteia în cadrul curriculumului național, precum și contribuția disciplinei de învățământ la cele opt domenii de competențe cheie stabilite la nivel european;
- **Competențe generale**, cu un nivel accentuat de complexitate, definite pe o disciplină de învățământ sau, după caz, pe o categorie de discipline de învățământ, pentru a evidenția achizițiile finale de învățare ale elevilor la sfârșitul învățământului obligatoriu și/sau pentru a orienta pregătirea de specialitate a acestora;
- **Valori și atitudini**, finalități de natură axiologică, urmărite prin studiul disciplinei, definite pentru învățământul liceal;
- **Competențe specifice – conținuturi**, nucleul funcțional al programei școlare, definit pentru fiecare an de studiu;
- **Sugestii metodologice**, elaborate pentru a orienta proiectarea demersului didactic adecvat competențelor, valorilor și atitudinilor prevăzute în programele școlare.

NOTA DE PREZENTARE

Disciplina *Istoria artei religioase* se studiază în cadrul curriculumului diferențiat pentru clasele a IX-a și a X-a, ciclul inferior al liceului, filiera vocațională, profil teologic (cultul romano-catolic de limbă maghiară), fiindu-i alocată câte 1 oră/săptămână în fiecare din cei doi ani de studiu.

Studiul acestei discipline școlare în liceele cu profil teologic se focalizează pe realizarea unei viziuni de ansamblu asupra diferitelor domenii ale artei religioase, în general, și ale artei religios-creștine, în special, care să ofere elevilor oportunitatea formării propriului sistem de valori estetice și a integrării acestora în ansamblul cunoștințelor religioase. Astfel, această disciplină școlară îi pregătește pe elevi pentru înțelegerea diferențelor dintre valorile estetico-artistice sacre și cele profane, având ca obiectiv acceptarea diversității și înțelegerea contribuției artei religioase la îmbogățirea valorilor autentice ale culturii și civilizației universale.

Elaborarea programei școlare de *Istoria artei religioase* a avut în vedere exigențele impuse de reforma curriculară din învățământul preuniversitar. Stabilirea competențelor și selectarea conținuturilor au fost realizate respectând principiile relevanței, accesibilității și transmiterii sistematizate a cunoștințelor. Competențele generale vizează receptarea personală a mesajului artistic al operelor de artă religioasă și exprimarea sensibilității estetice prin opere de artă religioasă. Repartizarea temelor pe cei doi ani de studiu a urmărit atât logica metodico-didactică a organizării unui curriculum bine articulat, precum și logica internă a domeniului de studiu.

Programa școlară de *Istoria artei religioase* este structurată pe următoarele componente:

- competențele generale, reprezentând ansambluri structurate de cunoștințe și deprinderi care se formează pe întreg parcursul ciclului inferior al liceului;
- valori și atitudini, promovate prin învățarea disciplinei pe întreg parcursul ciclului inferior al liceului;
- competențe specifice (derivate din competențele generale) asociate cu conținuturi ale învățării – prezentate distinct – pentru clasa a IX-a și pentru clasa a X-a;
- lista unităților de conținut, specificată distinct – pentru clasa a IX-a și pentru clasa a X-a;
- sugestii metodologice;
- recomandări bibliografice pentru lectura suplimentară.

COMPETENȚE GENERALE

1. Prezentarea aspectelor specifice artei religioase, în general, și religios-creștine, în special, utilizate în diferite stiluri de artă
2. Evidențierea elementelor de limbaj plastic în interpretarea operelor de artă de inspirație religioasă creștină
3. Analizarea modalităților de reprezentare a simbolurilor religioase și religios-creștine în opere de artă

VALORI ȘI ATITUDINI

- Manifestarea interesului pentru cunoașterea și interpretarea operelor de artă religioasă
- Exprimarea inițiativei în aprecierea critică a operelor de artă religioasă
- Motivația pentru ocrotirea și punerea în valoare a patrimoniului artistic religios, creștin și necreștin
- Aprecierea diverselor forme de expresie din patrimoniul artei religioase universale

CLASA A IX-A

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI

1. Prezentarea aspectelor specifice artei religioase, în general, și religios-creștine, în special, utilizate în diferite stiluri de artă

Competențe specifice	Conținuturi
1.1. Caracterizarea diferitelor domenii ale artei religioase	- Obiectul și scopul studierii istoriei artei religioase - Ramurile, principalele stiluri și curente ale istoriei artei: arhitectura, sculptura, pictura și grafica
1.2. Analizarea elementelor specifice diferitelor stiluri de artă, în contextul epocilor istorice în care acestea au fost create	- Arta gotică - Arta renascentistă - Manierismul - Arta barocului (secolele XVII-XVIII) - Arta clasicismului (secolele XVIII-XIX) - Sentimentalismul și romantica (secolele XVIII-XIX)

2. Evidențierea elementelor de limbaj plastic în interpretarea operelor de artă de inspirație religioasă creștină

Competențe specifice	Conținuturi
2.1. Analizarea modalităților de utilizare a elementelor de limbaj plastic în diferite opere de artă	- Leonardo da Vinci - Raffaello - Michelangelo
2.2. Interpretarea mesajului artistic creștin din diferite opere de artă de inspirație religioasă	

3. Analizarea modalităților de reprezentare a simbolurilor religioase și religios-creștine în opere de artă

Competențe specifice	Conținuturi
3.1. Identificarea simbolurilor religioase utilizate în arta diferitelor popoare și a diferitelor epoci istorice	- Arta Egiptului - Arta Mesopotamiei - Arta Israelului - Arta Indiei - Arta Elenă - Arta romană - Arta evului mediu - Arta islamului - Arta creștinismului timpuriu - Arta bizantină - Arta erei caroline
3.2. Interpretarea unor simboluri religioase și religios-creștine reprezentate în diferite opere de artă	

LISTA UNITĂȚILOR DE CONȚINUT

Obiectul și scopul studierii istoriei artei religioase

Ramurile, principalele stiluri și curente ale istoriei artei

- Arhitectura
- Sculptura
- Pictura și grafica

Principalele ere și curente ale istoriei artei religioase

- Arta antică a Răsăritului și a Europei
 - Arta Egiptului
 - Arta Mesopotamiei
 - Arta Israelului
 - Arta Indiei
 - Arta Elenă
 - Arta romană
- Arta Evului Mediu
 - Arta creștinismului timpuriu
 - Arta bizantină
 - Arta islamului
 - Arta erei caroline
 - Arta gotică
 - Arta renașcentistă: Leonardo da Vinci, Raffaello, Michelangelo
 - Manierismul
- Arta barocului (secolele XVII-XVIII)
- Arta clasicismului (secolele XVIII-XIX)
- Sentimentalismul și romantica (secolele XVIII-XIX)

CLASA A X-A

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI

1. *Prezentarea aspectelor specifice artei religioase, în general, și religio-creștine, în special, utilizate în diferite stiluri de artă*

Competențe specifice	Conținuturi
1.1. Sintetizarea elementelor specifice diferitelor stiluri de artă	- Aspecte recapitulative privind ramurile, principalele stiluri și curente ale istoriei artei
1.2. Analizarea elementelor de artă religioasă și religio-creștină prezente în diferite curente ale istoriei artei	- Realismul - Naturalismul - Impresionismul - Symbolismul, expresionismul și cubismul

2. *Evidențierea elementelor de limbaj plastic în interpretarea operelor de artă de inspirație religioasă creștină*

Competențe specifice	Conținuturi
1.1. Analizarea diferitelor asocieri de elemente ale limbajului plastic, prezente în opere de artă de inspirație religioasă	- Iconografia
2.1. Interpretarea mesajului artistic creștin din diferite opere de artă de inspirație religioasă	

3. *Analizarea modalităților de reprezentare a simbolurilor religioase și religio-creștine în opere de artă*

Competențe specifice	Conținuturi
3.1. Interpretarea diferitelor simboluri creștin-religioase din Vechiul Testament și din Noul Testament	- Imagini și simboluri din Vechiul Testament: creația, Edenul, Noe, turnul Babel, Iosif, Moise, Samson, David, Iuda Maccabeu
3.2. Analizarea unor opere de artă de referință, care valorifică simboluri religioase	- Imagini și simboluri din Noul Testament: viața și activitatea lui Isus, răstignirea și moartea lui Isus, Apocalipsa

LISTA UNITĂȚILOR DE CONȚINUT

Aspecte recapitulative privind ramurile, principalele stiluri și curente ale istoriei artei

Principalele ere și curente ale istoriei artei religioase

- Realismul
- Naturalismul
- Impresionismul
- Symbolismul, expresionismul și cubismul

Imagini și simboluri

- Imagini și simboluri din Vechiul Testament
 - Creația
 - Edenul
 - Noe
 - Iosif
 - Moise
 - Samson
 - David
 - Iuda Maccabeu
 - Turnul Babel
- Imagini și simboluri din Noul Testament:
 - Viața și activitatea lui Isus
 - Răstignirea și moartea lui Isus
 - Apocalipsa

Iconografia

SUGESTII METODOLOGICE

Programa școlară de *Istoria artei religioase* pentru clasele a IX-a și a X-a, ciclul inferior al liceului, filiera vocațională, profil teologic (cultul romano-catolic de limbă maghiară) a urmărit deplasarea accentului de pe conținuturi pe competențe, asigurându-se astfel o perspectivă nouă asupra domeniului teologic și asupra demersului didactic. Competențele specifice au fost corelate cu unitățile de conținut, avându-se în vedere posibilitatea ca o competență specifică să poată fi realizată prin una sau prin mai multe unități de conținut.

Competențele specifice vizează dezvoltarea capacității elevilor de a recepta mesajul artistic și spiritual, de a urmări corect parcursul compozițional, de a organiza informațiile, de a comunica opiniile clar și configurativ, de a utiliza un limbaj adecvat, prin folosirea termenilor specifici. De asemenea, sunt valorificate aspectele interdisciplinare, prin compararea mijloacelor de expresie artistică specifice în religie, literatură, muzică etc.

Conținuturile propuse oferă o viziune unitară asupra principalelor domenii ale educației artistico-estetice și sunt corelate cu achizițiile dobândite de elevi la educația artistică în ciclul gimnazial.

Programa se adresează atât profesorilor care predau această disciplină școlară, precum și autorilor de manuale școlare, fiind concepută să încurajeze creativitatea didactică și adecvarea demersurilor de predare-învățare la particularitățile elevilor, prin flexibilitatea ordinii studierii unităților de conținut, prin valorificarea experienței de viață a elevilor și a specificului comunității din care aceștia fac parte.

În activitatea de predare-învățare se recomandă organizarea unor strategii de tipul:

- consultarea unor lucrări de specialitate, care să susțină capacitatea de apreciere critică a unei opere de artă;
- exerciții de percepere a unor desene, picturi, fotografii, sculpturi, în scopul sesizării mijloacelor de expresie;
- vizionarea unor monumente, muzee, expoziții, catedrale, biserici etc.;
- analizarea critică a unor lucrări de artă religioasă în diferite stiluri, relevând calitățile lor artistice;
- discutarea în clasă a unor imagini din albumele de artă, proiecții și diapozitive, casete video, filme sau emisiuni TV;
- comentarea în scris sau oral a unor lucrări de artă religioasă-creștină.

RECOMANDĂRI BIBLIOGRAFICE PENTRU LECTURA SUPLIMENTARĂ

1. Borchgrave, Helen de, *Kalandozás a keresztény művészet világában*, Lion Publishing, Oxford, 1999/ Athenaeum, 2000.
2. Cifka, P., Friss, G., Kertész, I., Tótfalusi, I., *Képek és jelképek*, Móra Ferenc Könyvkiadó, Budapesta, 1988.
3. Dombi, József, *Művészettörténet*, Budapesta, 1959.
4. Szabó, Attila, *Művészettörténet vázlatokban – a kezdetektől napjainkig*, Győr, 1997.
5. Vanyó, László, *Katekézis, költészet és ikonográfia a 4. században*, JEL Kiadó, 1995.
6. Wilfried, Koch, *Építészeti stílusok – Az európai építőművészet az ókortól napjainkig*, Officina Nova Könyvek, Budapesta, 1997.
7. *** *Az ikon*, Officina '96 Kiadó, Toledo, 1998.